

ARGUMENTPAPIR OMKRING KVALITETSUDVALGETS ANBEFALINGER

Dette papir præsenterer argumenter, som man kan bruge i sit arbejde med kampagnen, når man skal diskutere kvalitetsudvalgets forslag fra deres første rapport 'Nye veje'. Argumenterne understøtter DSF's politik omkring kvalitetsudvalget, som den er vedtaget i DSF's politikudtalelse om kvalitetsudvalget, som den blev vedtaget på DSF's politikkonference d. 4. - 6. april. Find politikudtalelsen her: <http://dsfnet.dk/node/72>

AFSKAFFELSE AF RETSKRAVET OG 4-ÅRIGE BACHELORUDDANNELSER

Hvad foreslår udvalget?

Kvalitetsudvalget foreslår, at bacheloruddannelserne gøres 4-årig, hvor man i slutningen af studiet fokuserer på enten en uddannelses praktiske anvendelsesmuligheder eller en uddannelses mere 'forskningsorienterede teoretiske og metodiske aspekter'. Samtidig ophæves retskravet for universitetsbachelor til at fortsætte på en kandidatuddannelse og det direkte optag til kandidatuddannelsen begrænses til en tredjedel. Udvælgelsen af, hvem der bliver optaget direkte på kandidatuddannelsen sker på baggrund af karakterer fra bacheloruddannelsen, eventuelt kombineret med optagelsessamtaler. De resterende 2/3 af de studerende, der ikke bliver optagede skal ud på et bachelorarbejdsmarked, og kan herefter blive optagede på baggrund af relevant erhvervs erfaring eller tilknytning til en bestemt virksomhed. Det er uklart hvor mange der kan blive optagede i 'anden omgang'. Udvalget foreslår at visse universitetsuddannelser, primært autorisationsgivende uddannelser som f.eks. medicin, udelukkes fra den nye struktur.

DSF er imod forslaget, og anbefaler, at både retskravet og 3 + 2 strukturen bevares. Dette bygger vi på en række argumenter:

Forslaget vil presse studerende ud på et usikkert bachelorarbejdsmarked med dårlige løn og arbejdsvilkår og livsmuligheder

Kvalitetsudvalgets forslag vil betyde, at i gennemsnit 2/3 af de bachelorstuderende vil blive tvunget ud på et bachelorarbejdsmarked efter deres bacheloruddannelse, uanset om de ønsker det eller ej. I dag er der dog ikke et jobmarked, som er rettet mod universitetsbachelor. Undersøgelser viser, at ca. 40 % af de studerende, der går ud på arbejdsmarkedet efter at have taget en universitetsbachelor, ender i ufaglærte jobs eller i kontorjobs. Kun ca. 30 % får et job, 'der forudsætter viden på højeste niveau', dvs. de jobs, der kræver akademiske kompetencer, som man får på universitetet. For kandidatstuderende er det samme tal op mod 70 %¹. Fra andre lande ses der ligeledes en tendens til, at de bachelorer der ikke får en kandidat varigt presses ud i lavtlønsjobs på f.eks. cafeer og restauranter eller presses til at tage gratis praktikophold,

---

¹ <http://dea.nu/publikation/dea-notat-er-der-et-arbejdsmarked-universitetsbachelor>, s. 4-5, tabel 5a og 5b

internships osv.. Man risikerer altså et A og B arbejdsmarked for akademikere, hvor en stor gruppe vil få dårligere lønvilkår, dårligere jobmuligheder og generelt dårligere livsmuligheder end den 1/3-del, der må fortsætte direkte på en kandidat.

Dette risikerer samtidig at medføre et såkaldt 'nedadgående pres' på arbejdsmarkedet, hvor de, der egentlig er uddannede til f.eks. HK-jobs vil få sværere ved at få det job, de er uddannede til, og derfor må tage jobs fra andre uddannelsesgrupper, ufaglærte jobs eller risikerer at blive arbejdsløse.

Forslaget vil øge den social skævhed i, hvem der får en kandidatuddannelse

Kvalitetsudvalget foreslår, at det skal være karaktergennemsnittet fra bacheloruddannelsen, der afgør om en studerende kan blive optaget direkte på en kandidatuddannelse eller ej. Dette vil med stor sandsynlighed betyde, at den sociale arv i uddannelsessystemet vil blive forstærket med risiko for, at kandidaterne i højere grad vil blive forbeholdt akademikerbørn. Flere undersøgelser af folkeskolen og gymnasierne viser, at unge fra 'uddannelsesfremmede hjem' generelt får lavere karakterer end unge fra 'uddannelsesvante hjem'. En undersøgelse fra EVA fra 2012 viste f.eks., at der på STX er en markant forskel på hele 2,9 i karaktergennemsnit mellem elever med forældre med en lang videregående uddannelse og elever fra såkaldte 'risikogrupper' (elever med ufaglærte forældre, anden etnisk baggrund end dansk, lav indkomst mm.) Det sker ikke fordi, at unge med forældre uden en længere uddannelse er dummere end andre unge, men fordi, de har færre muligheder for at få støtte hjemmefra, og generelt har dårligere forudsætninger for at begå sig i uddannelsessystemet. Selvom der ikke er lavet systematiske undersøgelser går dette efter al sandsynlighed igen på universitetsuddannelser. Hvis karaktergennemsnit bliver afgørende for optagelse på en kandidatuddannelse, vil det derfor generelt stille studerende med ikke-akademiske forældre svagere end studerende med akademikerforældre.

Forslaget vil føre til et lavere uddannelsesniveau, som vil koste samfundet mange penge på sigt

Hvis 4 + 1 modellen indføres og retskravet ophæves vil det med meget stor sandsynlighed betyde færre unge vil tage en kandidatuddannelse. Mange studerende, der i dag ville få 5 års uddannelse vil altså for fremtiden kun få 4 års uddannelse, hvilket vil føre til et generelt lavere uddannelsesniveau konsekvens. Det vil først og fremmest ske, fordi at en stor del af de 2/3, der ikke kan komme direkte ind på en kandidatuddannelse, aldrig kommer tilbage på universitetet og får en kandidat - enten fordi, at der ikke vil være pladser nok til alle, eller fordi at det for en stor gruppe vil være langt sværere at gå fra arbejde til uddannelse, og hermed lavere indtægt, når de først er kommet ind på arbejdsmarkedet. Der kan også ske det, at en gruppe af de, der bliver udelukket fra at blive optaget direkte på en kandidat vil søge til udlandet for at tage en kandidat, med risiko for, at de aldrig kommer tilbage.

Det kan på sigt komme til at koste samfundet dyrt. En undersøgelse fra Arbejdernes Erhvervsråd fra 2012 viser, at en lang videregående uddannelse i gennemsnit betaler sig 7,5 gang igen, hvis man sammenholder statens udgifter til SU og uddannelse, med de indtægter

som kommer tilbage via skat. Det er et højere 'afkast' end alle andre uddannelsesstyper². Det betyder naturligvis ikke, at der ikke er stærkt brug for 'ikke-lange videregående uddannelser, men det viser, at det kan være en rigtig dårlig forretning at presse studerende ud på arbejdsmarkedet allerede efter deres bacheloruddannelse i stedet for at lade dem fortsætte på en kandidatuddannelse. Selvom dimittendarbejdsløsheden for kandidatstuderende i øjeblikket er høj, viser en anden undersøgelse fra AE, at der selv med det nuværende boom i antallet af studerende på de lange videregående uddannelse vil mangle 20.000 personer med lange videregående uddannelser i år 2020³. De penge mange, som man eventuelt vil spare ved at fjerne retskravet ved at færre tager en kandidatuddannelse, vil altså på lang sigt blive overgået af de penge, som samfundet mister.

Samtidig viser flere undersøgelser, at medarbejdere med lange videregående uddannelser har en særdeles positiv effekt på væksten i de virksomheder, hvor de er ansatte. F.eks. viser endnu en analyse fra Arbejdernes Erhvervsråd, at virksomheder, der ansætter deres første akademiker, har en bedre 'beskæftigelsesudvikling' (dvs. de ansætter flere), end virksomheder, der ikke ansætter akademikere⁴. En anden analyse foretaget af CBER for DEA viser, at akademikere i gennemsnit er dobbelt så produktive som personer uden uddannelse og at lange videregående uddannelser har en positiv effekt på både produktiviteten i den enkelte virksomhed og på bruttonationalproduktet⁵. Endeligt viser en analyse fra Dansk Industri, at der er en klar sammenhæng mellem graden af innovation i en virksomhed og ansættelsen af medarbejdere med lange videregående uddannelser⁶.

Dette viser også, at det er forkert kun at se kandidater, som noget der skal udfylde en bestemt, fastlagt efterspørgsel, og at der derfor er stor risiko for 'overuddannelse' og 'fejlproduktion'. Det giver langt bedre mening også at se folk med lange videregående uddannelser som nogen, der kan bidrage med nye idéer og skabe vækst og beskæftigelse de steder hvor de bliver ansat.

Forslaget vil føre til mindre progression i uddannelserne og hermed lavere fagligt niveau

Når langt størstedelen af de universitetsstuderende i Danmark i dag tager kandidatuddannelser, betyder det, at bacheloruddannelserne i høj grad er indrettede, så de er rettede mod videre uddannelse, og at universitetsuddannelserne i høj grad er indrettede som 5-årige forløb. Det betyder, at der er plads til faglighed, fordybelse og progression hele uddannelsen igennem. Hvis man fjerner retskravet og som kvalitetsudvalget foreslår i højere grad skal rette bacheloruddannelserne mod arbejdsmarkedet, vil det betyde, at man skal ændre bacheloruddannelserne og i højere grad opbygge dem som færdige afsluttede uddannelser, i stedet for første del af en længere uddannelse. Dette vil sænke kernefagligheden og mindske muligheden for at tænke bacheloruddannelser og kandidatuddannelser i en sammenhæng.

² http://www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ot12.pdf - s. 122, tabel 3

³ http://www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ot13.pdf s. 37, figur 1

⁴ <http://www.djoef.dk/blade/defacto/udgivelser/2012/nummer-2/pressede-virksomheder-hyrer-akademikere.aspx>, se f.eks. s. 10, tabel 6

⁵ <http://dea.nu/sites/default/files/Produktivitet%20og%20videregående%20uddannelse.pdf>

⁶ <http://publikationer.di.dk/di/1728107600/>, se f.eks. s. 3-4

Resultatet risikerer at blive et uddannelsessystem, hvor de uddannelser, som langt størstedelen af de studerende bliver tilbudt, bliver mere fragmenterede, med mindre og dårligere fagligt indhold.

Forslaget vil give mindre tid til både teori og praksis:

Et års mindre uddannelse til hovedparten af de studerende vil både betyde, at der er mindre tid til faglig fordybelse og specialisering, og til at have praktiske og anvendelsesorienterede elementer i og uden for uddannelsen.

Grundfundamentet i en universitetsuddannelse er en dyb, forskningsbaseret faglighed, hvor vi som studerende tilegner os den nyeste viden inden for vores område og har tid til at beskæftige os i komplekse faglige spørgsmål på højeste internationale niveau. Når vi på denne måde beskæftiger os med kompliceret akademisk stof giver det os både en konkret specialiseret faglig viden inden for et område, som vi kan bruge i relevante sammenhænge, og giver os samtidig en række mere generelle akademiske kompetencer. Det er f.eks. kompetencer til at arbejde og tænke systematiske, behandle store stofmængder, arbejde selvstændigt osv. Hvis størstedelen af de studerende får 4 års uddannelse i stedet for 5 år, vil der alt andet lige være mindre plads til denne fordybelse, der er fundamentet for både de specifikke og generelle kompetencer.

Samtidig vil der være mindre plads til, at vi kan bruge vores viden og kompetencer i samspil med omverdenen, f.eks. i samarbejder med den offentlige sektor, kulturinstitutioner, NGO'er, virksomheder osv.. I dag bruger rigtig mange studerende deres kandidatuddannelse til netop at bruge deres viden i samspil i omverdenen, enten i opgaver eller eksaminer eller ved ekstracurriculære aktiviteter som f.eks. studierelevante studiejobs, iværksætterprojekter, selvstændige forskningsprojekter osv.. Hvis færre får mulighed for at tage en kandidat, vil færre få mulighed for at anvende deres viden på denne måde.

Skadelig konkurrence mellem studerende – mindre samarbejde og fællesskab

Hvis udvalgets forslag bliver gennemført, vil der i gennemsnit kun være 1/3 de studerende, der kan fortsætte direkte på en kandidat uddannelse. Dette vil betyde, at studerende på bacheloruddannelserne i langt højere grad end i dag vil være i konkurrence med hinanden om de få pladser. En sådan situation risikerer at skabe en studiekultur, hvor studerende bliver nød til at se hinanden som konkurrenter i stedet for studiekammerater, som man i fællesskab uddanner sig med. Det risikerer at medføre, at studerende i mindre grad samarbejder, hjælper hinanden og udveksler viden og risikerer hermed at skade det faglige niveau. Denne situation vil samtidig skade studiemiljøerne og de faglige og sociale fællesskaber og hermed de enkelte studerendes trivsel, med risiko for øget frafald, stress mm..

Opdeling i A og B-universiteter

Hvis retskravet fjernes vil universiteterne ikke længere skulle garantere, at alle bachelorstuderende på en uddannelse skal kunne få en kandidat på samme universitet. Dette vil give universiteterne øgede muligheder for at sortere i hvilke studerende, der blive optagede på kandidatuddannelserne, og de vil hermed i endnu højere grad kunne gå målrettet efter at optage de bedste studerende fra andre universiteter og andre lande. Dette risikerer at føre til, at

nogle universiteter, f.eks. Københavns Universitet og Aarhus Universitet, vil forsøge at blive 'eliteuniversiteter' ved at smide 'de dårligste' af deres egne studerende ud efter bacheloruddannelsen og tiltrække de bedste studerende fra andre universiteter som f.eks. Aalborg Universitet eller RUC og fra udlandet. Dette risikerer at føre til en opsplitning i A- og B universiteter, hvilket vil skade de universiteter, der kommer til at miste studerende, og hermed også bevillinger, prestige mm..

Farlige fremtidsperspektiver – meget kortere vej til brugerbetaling og ingen SU

Kvalitetsudvalgets forslag handler om at gennemtvinge en uddannelseskultur, hvor mange flere universitetsstuderende skal ud på arbejdsmarkedet efter bacheloruddannelsen og herefter søge tilbage på universitet og tage en kandidatuddannelse på enten fuld- eller deltid. Udvalget foreslår at disse kandidater skal være uden brugerbetaling, men hvis kandidatuddannelser i højere grad bliver enten eliteuddannelse eller 'efteruddannelse', er det meget sandsynligt, at det bliver langt lettere for politikere, der ønsker brugerbetaling, at kræve brugerbetaling på kandidatuddannelse generelt i løbet af nogle år. Kandidatuddannelser, der enten er for den lille eliten eller noget, som arbejdsgiverne har en specifik interesse i, skal ikke betales af 'de fælles offentlige kasser', kunne et argument lyde. Hvis andelen af erhvervsaktive studerende stiger kan det samtidig blive en oplagt mulighed for at politikerne kan fjerne SU'en på kandidatuddannelserne, med henvisning til, at de fleste studerende alligevel vil have en form for indtjening fra deres arbejde og ikke behøver SU. Udvalget foreslår f.eks. selv, at studerende, der tager deres kandidat på deltid ikke skal have SU.

Selvom brugerbetaling og ingen SU på kandidatuddannelserne virker langt væk fra det nuværende uddannelsessystem, er det nogle idéer, der af og til dukker op i den offentlige debat. Tænk tanken DEA har flere gange lagt op til, at man diskuterer brugerbetaling på de videregående uddannelser, og har særligt fremhævet, at man bør diskutere brugerbetaling og SU på kandidatuddannelserne⁷. Flere andre aktører har vist interesse i denne retning, blandt andet Dansk Industri⁸ og LO⁹.

SVAR PÅ KVALITETSUDVALGETS BEGRUNDELSER FOR FORSLAGET OM EN NY UDDANNELSESSTRUKTUR

Udvalget siger, at der skal være det samme antal kandidater som tidligere

Det er rigtigt, at udvalget skriver i sin rapport, at det ikke er intentionen at afskære bachelorer fra kandidatstudiet og at de ikke sætter spørgsmålstegn ved regeringens målsætning om, at 25 % af en årgang skal have en lang videregående uddannelse. Ikke desto mindre vil udvalgets forslag om, at det direkte optag på kandidaterne begrænses til en tredjedel betyde, at 2/3 af

---

⁷ Se f.eks. <https://www.mm.dk/blog/skal-kandidatstuderende-have-su>

⁸ Se f.eks.

<http://di.dk/Opinion/Uddannelse/Pages/Brugerbetalingsomkvalitetsloeftafuniversitetsundervisningen.aspx>

⁹ Se f.eks. <http://www.information.dk/telegram/451778>

bachelorerne vil blive afvist fra at tage en kandidat direkte efter deres bachelor og blive presset ud på et usikkert bachelorarbejdsmarkedet, selvom de ikke ønsker det. Samtidig er der i udvalgets forslag ingen garanti for, at studerende kan få en kandidatuddannelse, når de er blevet 'smidt ud' første gang, og i flere udlægninger af udvalgets rapport regnes der med, at minimum en tredjedel af bachelorerne aldrig får en kandidat. Hvor mange, der kan 'komme tilbage' og få en kandidat kommer til at være op til universiteterne, om de udbyder pladser nok på uddannelserne og kommer på sigt til at være op til politikernes vilje til at finansiere kandidater.

Uddannelser er i dag for specialiserede og teoretiske

Én af udvalgets begrundelser for at indføre en 4 + 1 struktur og fjerne retskravet er, at mange universitetsuddannelser i dag har et for ensidigt fokus på faglig og teoretisk specialisering. Dette stemmer ifølge udvalget dårligt overens med, at flere studerende for fremtiden skal have job i den private sektor, hvor der i højere grad for alsidige og brede, generelle kompetencer. Til Dette kan der siges flere ting.

For det første er modstillingen mellem faglige specialisering og brede kompetencer forkert, idet at mange studerende netop lærer de brede akademiske kompetencer ved at beskæftige sig intenst med specialiseret stof på højeste niveau. For det andet forhindrer den nuværende struktur ikke, at studerende samtidig med at de på kandidatuddannelsen beskæftiger sig med specialiseret viden på højeste niveau, anvender deres viden i samspil ved omverdenen. Tværtimod sker dette allerede i dag på kandidatuddannelserne via opgaver i samarbejde med offentlige institutioner, NGO'er, virksomheder og lignende eller via praktikophold. Der er uden tvivl mange steder plads til forbedringer i mulighederne for at samarbejde med omverdenen, og i at øge studerendes bevidsthed om, hvilke akademiske kompetencer de har og kan bruge, men udvalgets forslag vil kun betyde, at der bliver dårligere tid til dette.

At fjerne retskravet vil få folk til at 'stramme sig an' på bacheloruddannelsen

Flere undersøgelser viser, at danske studerende er nogle af dem, der bruger mest tid på at selvstændig forberedelse i deres uddannelse sammenlignet med andre lande. En undersøgelse foretaget af DEA i foråret 2013 viste, at danske studerende bruge mere tid på forberedelse end studerende fra både Tyskland, Sverige og England, på trods af at man her ikke har retskrav på samme måde som i Danmark¹⁰. Andre undersøgelser fra bl.a. Eurostudent viser det samme. DEA's undersøgelse viser samtidig, at de studerende, der er mest motiverede af faglig interesse bruger mest tid på at forberede sig.

Dette viser, at det at have interesse for sit studie er langt det bedste udgangspunkt for at blive en dygtig studerende og efterfølgende blive dygtig til sit arbejde. Det er et langt bedre udgangspunkt end frygten for, at man ikke kan blive optaget på sin kandidat, hvis man ikke gør det godt nok som bachelorstuderende. En sådan frygt kan tværtimod få studerende til enten at falde fra deres uddannelse, eller til at vælge uddannelseselementer, f.eks. valgfag, på baggrund

¹⁰ http://dea.nu/sites/default/files/Motivation%20og%20studieintensitet_WEB.pdf - se bl.a. s. 11, figur 1 og s. 15 figur 5

af hvor høje karakterer man forventer at få, i stedet for ud fra hvilke elementer, som passer bedst ind i ens uddannelse.

FÆRRE OG STØRRE UDBUD

Hvad foreslår udvalget?

Kvalitetsudvalget foreslår, at der fastsættes en minimumsgrænse for udbud af bachelor-, professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser på 30 studerende i årligt optag. Samtidig anbefaler udvalget, at uddannelser der udbydes på flere uddannelsesinstitutioner, og som samlet set har under 60 studerende i årligt optag samles ét sted. Småfag på universiteterne bevares, men samles ét sted. Universiteterne står i første omgang selv for at reducere i antallet af uddannelser inden for en periode. Når perioden er overstået tjekkes der efter, om institutionerne har gjort som de skulle.

DSF støtter ikke anbefalingen. Vi mener, at lukning af uddannelser altid skal ske på baggrund af konkrete vurdering og lokale beslutning med medbestemmelse til studerende og ansatte. Det bygger på en række argumenter:

Små uddannelser fører ikke nødvendigvis til dårlig kvalitet

En af kvalitetsudvalgets primære begrundelser for at små uddannelser skal lukkes eller sammenlægges er, at små uddannelser ofte har problemer med kvaliteten. Udvalget har dog langt fra grundlag for at påstå, at små uddannelser er entydigt forbundet med dårlig kvalitet. Blandt andet viser en nærmere undersøgelse af den rapport fra Danmarks Evalueringsinstitut, som udvalget bruger, at denne rapport undersøger et så lille antal små uddannelser, at der ikke er statistisk belæg for at konkludere, at små udbud altid har store kvalitetsudfordringer¹¹. Samtidig viser en ny undersøgelse fra Danmarks Akkrediteringsinstitution, at små uddannelser i nogle tilfælde har nogle meget klare kvalitetsstyrker i forhold til små uddannelser¹². Blandt andet har studerende på små uddannelser ofte mere kontakt med deres undervisere både i og uden for undervisningen og har ofte stærkere faglige og sociale fællesskaber end studerende på store uddannelser. Kvalitetsudvalget bygger altså deres anbefaling på stærkt forhastede konklusioner.

At lukke en uddannelse har konsekvenser for et større fagmiljø

Hvis en uddannelse som tysk eller fransk lukkes på f.eks. Aarhus Universitet eller Aalborg Universitet betyder det ikke kun, at der er studerende, der ikke længere kan tage denne uddannelse på det pågældende universitet. Et tysk fagmiljø bidrager samtidig til en lang række andre uddannelser og forskningsområder som f.eks. historie, filosofi, tysk, statskundskab, sociolog osv. med viden om det tyske samfund, sprog, politiske forhold, kultur osv. En lukning af små fag vil altså generelt skade den mangfoldighed i fagligheder, som er en stor styrke for universiteterne, og vil betyde at vigtig viden og vigtige kompetencer går tabt eller bliver svært

---

11 Se f.eks. <http://www.information.dk/494106>

12 Se: <http://akkr.dk/publikationer/sma-humanistiske-uddannelser/>

tilgængelige for studerende og forskere.

Færre valgmuligheder for studerende på uddannelserne (sidefag, valgfag osv.)

Hvis man lukker uddannelser, vil det ikke kun begrænse studerendes valgmuligheder, når man søger ind på en bacheloruddannelse, men vil begrænse valgmulighederne i hele uddannelsen. Mange studerende vælger i deres uddannelse at tage valgfag eller sidefag i nogle af de små uddannelser i løbet af deres uddannelse, f.eks. i tysk eller fysik, for at opnå undervisningskompetence, så man kan undervise i gymnasiet. Kvalitetsudvalgets forslag vil begrænse disse valgmuligheder og hermed studerendes mulighed for at uddanne sig i den retning de ønsker med henblik på deres efterfølgende karriere.

ØGET NATIONAL DIMENSIONERING

Hvad foreslår udvalget

Kvalitetsudvalget foreslår, at der indføres central (dvs. national) dimensionering på uddannelser med 'betydelig risiko for overproduktion. Dimensioneringen skal ske på baggrund af analyser af bl.a. beskæftigelsessituation og lønniveauet for uddannelser og skal ske hvert tredje år. Udvalget foreslår at 'Det rådgivende udvalg for vurdering af udbud af videregående uddannelse' (RUVU), der også bestemmer hvilke uddannelser universiteterne må oprette, laver indstillinger til uddannelsesministeren, der træffer den endelige beslutning.

DSF er imod national dimensionering og foretrækker, at eventuel dimensionering af uddannelser foretages af universiteterne i fællesskab med grundlag i de lokale fagmiljøer. Det bygger vi på en række argumenter

Svært at forudsige fremtidens arbejdsmarked

Det har gang på gang vist sig, at være meget svært at forudse fremtidens arbejdsmarked og samfund, da dette påvirkes af en lang række forskellige faktorer, såsom økonomiske konjunkturer, politiske beslutninger, markedsudviklinger, militære konflikter osv., som universiteterne ikke kan påvirke. Det er derfor meget svært regulere antallet af studerende på forskellige uddannelser derefter. I 80'erne udvidede man pludselig antallet af pladser på ingeniøruddannelserne voldsomt fordi der i øjeblikket var ingeniørmangel, med det resultat, at der nogle år senere var tårnhøj dimittendarbejdsløshed for ingeniører. På andre områder har man forsøgt lignende dimensioneringer med enten stor ledighed som resultat eller med mangel på uddannede inden for bestemte områder som resultat.

Dimensionering kan afskære studerende fra at studere det, der interesserer dem mest.

Når man dimensionerer antallet af pladser på en uddannelse ned, afskærer man unge fra at læse det, der interesserer dem mest. Mange undersøgelser og forskningsprojekter viser, at faglig interesse og engagement er afgørende for, at studerede bruger lang tid på at forberede sig til deres uddannelse, tilegner sig viden i dybden og bliver dygtige. Dette betyder i sidste ende også, at de studerende, der har valgt efter interesse bliver dygtige og engagerede medarbejdere, der kan bruge deres faglighed til at udvikle og nytænke de dele af samfundet de

skal arbejde med.

Universiteterne er bedre til at tage brede hensyn, når der dimensioneres

Når man skal dimensionere ned i antallet af pladser på en uddannelse, er der en lang række forhold, der bør tages hensyn til ud over erhvervslivets behov. Det drejer sig f.eks. om de andre samfundsmæssige funktioner en uddannelse kan have som kulturbærende, demokratisk dannende, som nye forskningsområder osv. Samtidig kan en neddimensionering også have store konsekvenser for et uddannelses- og forskningsmiljø, blandt andet fordi, at det ofte vil betyde, at det økonomiske grundlag for en uddannelse vil blive mindre, hvilket kan føre til, at man må afskedige forskere og undervisere. Disse hensyn vil studerende, ansatte og ledelser på universiteterne, der har en tæt kontakt med uddannelserne, de faglige miljøer, aftagere osv. være langt bedre til at varetage, end et nationalt udvalg, som kvalitetsudvalget foreslår.

Risiko for politisk optag

Med kvalitetsudvalget model, vil det i sidste ende være uddannelsesministeren, som skal træffe beslutning om, hvilke uddannelser der skal dimensioneres ned og hvilke der evt. skal dimensioneres op. Selvom udvalget lægger vægt på, at en model skal indrettes, så dimensioneringen ikke bliver politiseret, er der alligevel store risiko for, at politikere på sigt vil anvende dimensionering til at fremme kortsigtede politiske interesser af den ene eller anden slags. Det kan f.eks. være at dimensionere uddannelser ned på bestemte humanistiske uddannelser, fordi man af kulturpolitiske grunde ikke ønsker at der skal uddannes mange her indenfor - eller at dimensionere op inden for områder, som på et bestemt tidspunkt har et stort politisk fokus. En sådan politisk styring af optaget på uddannelserne vil samtidig være en indirekte styring af, hvilke forskningsområder universiteterne kan prioritere, og kan hermed begrænse universiteternes autonomi og forskningsfrihed.

STØRRE GENNEMSIGTIGHED OG FLERE INFORMATIONER OM UDDANNELSERNE

Hvad foreslår udvalget?

Kvalitetsudvalget foreslår, at unge der vil søge ind på en uddannelse får flere sammenlignelige data om uddannelserne, blandt andet om beskæftigelsesniveau, lønniveau, uddannelseskvalitet, timetal, studenterevalueringer osv.. Oplysningerne skal være let tilgængelige på internettet, og skal f.eks. kunne ses på en app, der kan downloades til mobil eller tablet.

I DSF vurderer vi, at forslaget både kan have negative og positive konsekvenser, alt efter hvordan det udformes.

Positive effekter

Større gennemsigtighed for studerende

Det kan grundlæggende være gavnligt for studerende, at det bliver tydeligere hvad de forskellige uddannelser består i, og at det bliver tydeligere hvad de kan føre til. For mange studerende kan det være uoverskueligt at danne sig et overblik over hvilke uddannelser der er,

og hvad de indeholder, og hvis man kan lave redskaber, der gør dette lettere kan det gøre det lettere for studerende at finde den uddannelse, der interesserer og motiverer dem mest.

Kan skabe større fokus på centrale kvalitetsparametre

Hvis det bliver lettere at sammenligne uddannelserne på parametre som er centrale for uddannelseskvaliteten som f.eks. undervisningsevalueringer, forskerkontakt, timetal, muligheder for feedback osv., kan det medføre at universiteterne og uddannelserne retter et større fokus på disse områder. Det kan så at sige føre til et positivt 'race to the top', der kan styrke uddannelseskvaliteten.. Det er dog vigtigt, at et fokus på disse kvantitative parametre ikke betyder, at fokus fjernes fra de mere kvalitative parametre, som det kan være sværere at måle og sammenligne, f.eks. den pædagogiske kvalitet, studiemiljøer osv..

Negative effekter

Studerende kan blive udsat for vildledende markedsføring

Hvis der kommer et større fokus på, at studerende skal kunne få et indtryk af uddannelsernes kvalitet og relevans allerede inden de søger ind, er der stor risiko for, at mange universiteter og uddannelser vil forsøge at bruge eventuelt nye platforme til at markedsføre sig selv, overfor kommende studerende. Det kan de f.eks. gøre ved at sætte fokus på vildledende parametre, som stiller bestemte uddannelser særlig godt og stiller andre særlig dårligt. Hermed bliver udbuddet af uddannelser ikke mere gennemsigtigt for kommende studerende, men tværtimod endnu mere uigennemskueligt.

Dimittender bliver gjort ene-ansvarlige for deres egen arbejdsløshed

Selvom det ikke i sig selv behøver at være negativt, at studerende kan få bedre muligheder for at se og sammenligne uddannelsernes beskæftigelsesniveau, kan det føre til en uheldig udvikling i, hvordan arbejdsløshed og beskæftigelse italesættes og behandles politisk. Det kan medføre, at den enkelte studerende efter sin uddannelse i stigende grad bliver gjort ansvarlig for sin egen arbejdsløshed, med den begrundelse, at den studerende jo 'har vidst hvad man gik ind til'. Dette fjerner fokus fra, at beskæftigelse bliver påvirket af en lang række faktorer, som den enkelte studerende ikke kan påvirke, og at arbejdsløshed derfor i høj grad er et problem, som politikere har et ansvar for at løse ved f.eks. jobskabende initiativer. Desuden er det langt fra sikker, at beskæftigelsessituationen for en uddannelse 'her og nu' siger noget om, hvordan situationen ser ud 5-7 år senere, når en studerende er færdig med sin uddannelse og skal have et arbejde. Studerende kan hermed blive vildledt til at vælge uddannelser efter en mere eller mindre tilfældig beskæftigelsessituation, frem for hvad der interesserer og motiverer den enkelte allermest.

Øgede administrative omkostninger

Det koster altid mange ressourcer, når man skal lave mere systematiske data omkring uddannelsernes kvalitet og relevans. Der er stor sandsynlighed for, at disse omkostninger vil blive pålagt de enkelte uddannelser, uden at der følger ekstra penge med. Det risikerer at medføre, at uddannelserne må bruge penge, som de ellers ville have brugt på uddannelse og forskning på administration, hvilket vil medføre dårligere kvalitet, f.eks. i form af færre timer, mindre forberedelsestid til undervisere osv..

Kan føre til 'ranking' af uddannelserne'

Selvom det kan være gavnligt for studerende at kunne sammenligne uddannelser på centrale kvalitets- og relevansparametre, er der en risiko for, at disse information vil blive brugt til at lave mere systematiske og overordnede 'rankings' af uddannelserne og/eller universiteterne. Dette kan have nogle meget uheldige konsekvenser, f.eks. at de uddannelser, der kommer til at ligge i 'bunden' af eventuelle rankingslister kommer ind i en ond spiral med færre studerende og hermed færre studerende. Dette risiker samtidig betyde, at der dannes sig så meget 'hype' og prestige omkring de 'højt rankede uddannelser', at nogle studerende kommer til at lægge mere vægt på rankingplaceringer end på det faglige indhold.

Mindre fokus på vejledning

Studievejledning f.eks. på ungdomsuddannelserne omkring valg af videregående uddannelser (og i andre dele af uddannelsessystemet) er et langt grundigere og mere personligt redskab for den enkelte studerende, når man skal vælge uddannelse. En undersøgelse fra Danske Gymnasieelevers Sammenslutning viser, at over halvdelen af elever i gymnasiet ikke har været til samtale med en studievejleder i løbet af deres uddannelse¹³. Der er altså i høj grad brug for fokus på at styrke studievejledningen i uddannelsessystemet, og et øget fokus på at studerende selv skal kunne søge 'kvalitets- og relevans' informationer kan svække fokuset eller være en 'billig erstatning' for denne indsats.

Øget markedsføring af uddannelserne

I den korte udgave af kvalitetudvalgets rapport sammenligner udvalget unges valg af uddannelse med at købe en pizza eller en rejse. Uddannelses fremstilles altså som et produkt, man som studerende forbruger på linje med andre produkter. Selvom flere informationer ikke i sig selv medfører dette, kan de altså bruges til i højere grad at italesætte studerende som kunder på uddannelsesinstitutionerne, frem for ligeværdige deltagere og medskabere af uddannelserne, med lige så stor medbestemmelse og medindflydelse som medarbejdere (og ledelse). En italesættelse af uddannelse som et 'forbrugsgode' kan samtidig medføre at uddannelse bliver noget den enkelte unge tager for at fremme sin egen interesse, frem for noget vi som samfund investerer i af både økonomiske, kulture og demokratiske grunde. En sådan individualisering af uddannelse kan i sidste ende gøre det lettere at indføre brugerbetaling, fratage studerende SU osv..

FREMDRIFTSREFORMENS REDSKABER GØRES FRIVILLIG

Kvalitetsudvalget foreslår, at fremdriftsreformens redskaber, heriblandt den obligatoriske tilmelding til 60 ECTS-point om året, gøres frivillig for universiteterne. Det gør de blandt fordi at udvalget vurderer, at fremdriftsreformen kan være en forhindring for fleksibiliteten for studerende og blandt andet gøre det langt sværere at studere og have et studierelevant arbejde.

Hvorfor er det fedt?

Fremdriftsreformen vil betyde massive forringelser i uddannelseskvaliteten og i fleksibiliteten

¹³ <http://gymnasieelever.dk/nyheder/fradgs/dgsunders%C3%B8gelselangtfranokvejledningigymnasiet>

for studerende på universiteterne. Selvom modstanden har været massiv, har regeringen hidtil været meget svært at påvirke og få til at anerkende, hvilke konsekvenser fremdriftsreformen har. Derfor er det en kæmpe stor styrke for kampen mod fremdriftsreformen, at regeringens eget udvalg har indset og til dels dokumenteret fremdriftsreformens konsekvenser¹⁴. Konkret vil det da også være en stor forbedring, hvis de ekstremt rigide og administrativt omkostningsfulde regler, som fremdriftsreformen indeholder bliver gjort frivillige

Hvorfor er det ikke så fedt, som det kunne have været?

Selvom kvalitetsudvalget altså sætter et stort spørgsmål ved fremdriftsreformens redskaber, sætter de ikke spørgsmålstejn ved de målsætninger, der ligger i reformen om, at de studerende på universitet i gennemsnit skal 4,3 måneder hurtigere igennem deres uddannelse. De stiller heller ikke spørgsmålstejn ved studietidsmodellen, der giver universiteterne økonomisk bonus, hvis de begrænser studietiden, og hermed er der stadig store incitament for nogle universiteter til at beholde fremdriftsreformen eller indføre andre rigide regler, der presser studerende igennem uddannelserne eller udskriver langsomme studerende. Udvalget mangler altså at anerkende fuldt ud, at studerende, der gennemfører på over normeret tid, i langt de fleste tilfælde bruger tiden på enten at fordybe sig ekstra i dele af deres uddannelse eller på at arbejde eller lave andre projekter ved siden af deres uddannelse – aktiviteter, der netop både kan hæve kvaliteten af uddannelsen og samtidig øge relevansen ved at give den studerende øget kontakt med omverdenen under uddannelsen.

---

¹⁴ Selvom kvalitetsudvalget ikke har brugt det i deres endelige rapport, har de gennemført en spørgeskemaundersøgelser blandt studieledere på bl.a. universiteterne, der blandt andet handler om, hvilke konsekvenser man forventer at fremdriftsreformen vil få. Undersøgelsen dokumenter, at ca. 75 % af studielederne forventer øget frafald som følge af reformen og at mange vurderer, at reformen vil medføre et lavere fagligt niveau. Rapporten kan læses her (http://ufm.dk/publikationer/2014/nye-veje/bilag_4_damvad_studielederundersogelse.pdf s. 33)